

УДК 796:141.78

БІЛОГУР В. Є.,

доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри теорії і методики фізичного
виховання та спортивних дисциплін

Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького
(Мелітополь, Україна) E-mail: bilovlada@mail.ru

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНА РЕФЛЕКСІЯ СПОРТУ ЯК АРЕАЛУ ЛЮДИНОВИМІРНОСТІ СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇЇ ГУМАНІЗАЦІЇ ЯК СОЦІАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

В статті представлено соціально-філософську рефлексію спорту, в контексті якої з'ясовано проблематику теоретико-методологічних засад спорту як ареалу людиновимірності спортивної діяльності, що має в своїй основі змагальність у якості інституціолізованої соціальної практики; визначено сутність спорту як специфічного засобу виміру людських можливостей і здібностей, його людиновимірну сутність; доведено, що спорт виступає у якості засобу перетворення природи людини як суспільного індивіду та вимагає створення для реалізації її сутнісних сил людиновимірних форм людської життєдіяльності; розкрито соціокультурний потенціал спорту як соціальної практики, в основі якої гуманістична сутність спортивної діяльності та спортивного буття; визначити культурні смисли спорту у якості потенціалу його людиновимірного розвитку та можливості його гуманізації як соціальної практики в якості фактору його людиновимірності.

Ключові слова: спорт, людиновимірна сутність, спортивна діяльність, гуманізація спорту як соціальної практики, соціокультурний потенціал спорту, оптимізація людиновимірності спорту

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями

Розглянемо соціально-філософську рефлексію спорту, в контексті якої з'ясовано проблематику теоретико-методологічних засад спорту як ареалу людиновимірності спортивної діяльності, що має в своїй основі змагальність у якості інституціолізованої соціальної практики. Теоретико-методологічні засади спорту як ареалу людиновимірності спортивної діяльності та можливості її гуманізації як соціальної практики пов'язані з тим, що на початку третього тисячоліття суспільство набуло великого та безцінного досвіду у вивченні різноманітних сфер людської діяльності під впливом соціальних, культурних, онтологічних, еволюційних, історичних процесів. І в центрі всіх перетворень, пов'язаних з гуманізацією та людиновимірністю, залишається людина у її багатоманітних відношеннях зі світом першої і «другої природи», тобто з суспільством, культурою, спортом, спортивною діяльністю, що залежать від комунікаційних процесів, які відбуваються у соціумі, між індивідами-альянсами-групами. В центрі цих перетворень саме сфера смислів спорту та його

екзистенціалів, яка формує якісно нові цінності, норми, правила життєдіяльності, які тісно пов'язані зі створенням умов для повноцінного відтворення людини у всьому багатстві її сутнісних сил, і слугують ареалом гуманізації і людянимісності спортивної діяльності в контексті виявлення структур-смишлів-засобів. І немає сумнівів у тому, що саме спорт виступає у якості засобу-модусу перетворення природи людини як суспільного індивіда та вимагає створення для реалізації її сутнісних сил людянимісних форм людської життєдіяльності, що й потребує глибокого і послідовного аналізу спортивних подій, явищ, об'єктів, понять. СПОРТ - вид фізичної культури: ігрова, змагальна діяльність і підготовка до неї, засновані на використанні фізичних вправ і спрямовані на досягнення найвищих результатів. Він спрямований на розкриття резервних можливостей і виявлення граничних для даного часу рівнів функціонування організму людини в процесі рухової діяльності. Змагальність, спеціалізація, спрямованість на найвищі досягнення, видовищність є специфічними проєкціями сфери спорту як виду фізичної культури [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, на яку спираються автори

Перш за все, мова йде про людянимісність самої природи фізичної культури і спорту, проблематиці якої присвячені роботи філософів світового масштабу. Х.Ортега-і-Гассет та Й.Хейзінга стверджують можливість осягнення культури сутності спорту (культури в цілому) у контексті дослідження феномена гри, про що мова йшла в наших попередніх публікаціях, а також через посередництво виявлення ролі і значення глибинної життєвої активності людини як спонтанного виявлення своїх внутрішніх сил, як таких, що не мають зовнішньої цілі і вказують на збиткову повноту людських можливостей. Більш конкретно дослідження спорту у контексті гностизації природної ділової діяльності належить американським дослідникам А.Інгхем і Дж.Поу. Звертаючись до цих проблем, американський соціолог А. Інгхем відзначає, що розвитку бюрократичного контролю в сучасному спорті сприяє матриця «технологічна раціональність» організаційної діяльності. Такий контроль означає примус і посилення експлуатації спортсменів, з чим пов'язане ще більше поглиблення розриву між спортсменами і спортивною діяльністю, в результаті чого поглиблюється відчуження спортсмена як від самої діяльності, так і від суспільства в цілому. У просторово-континуумно-часових культурах спортсмен стає предметом маніпуляцій і оцінюється в категоріях як субстанціонуючих категорій змагальної, соціальної й економічної цінності.

З іншої сторони, аналізуючи соціальні практики спорту як простір розгортання сутнісних сил людини Ж.Ебер (1925) і А.Пуні (1959) вказують на той соціальний механізм, який, конституюючи спорт у якості змагальної форми людських взаємовідносин і людської екзистенції, у межах зростаючого розриву між цілями і засобами змагальної практики, актуалізує проблему людянимісності спорту. При цьому виникає проблема переосмислення взаємовідносин фізичної культури і спорту, особливо в його комерційній формі. Спорт як формалізована змагальність і макромодель розвитку особистості, що має легітимний статус, є актуалізацією онтологічної сутності змагальності у

соціальному і культурному бутті. Спортивна змагальність людської екзистенції сприяє не тільки збільшенню параметрів фізичних показників тіла, але й розвиває повноцінну особистість, спроможну контролювати боротьбу своїх бажань і пристрастей. Спортивний аспект змагальності представлено роботами В.Білогур, Ю.Сегала, В.Столярова. В сучасних умовах глобалізації загострюється проблематика, пов'язана з аналізом місця і ролі людини у сучасному спорті і міри співвідношення різних сторін його природи у дихотомії вирішення проблеми «природа-соціум-культура-людина», «біологічне-соціальне», «фізичне-духовне», у контексті аналізу яких долається підхід до індивіда в основному як носія лише фізичних якостей. Тому багато вітчизняних вчених базуються на ідеї біосоціальної природи людини та аналізують можливість збереження у сучасному спорті формувати особистість як духовно-тілесну цілісність. Ще М.Бердяєв у роботі «Людина і машина» звернув увагу на антигуманність техніки і на те, що у технічній цивілізації спорт може стати засобом руйнації людини і звернули увагу на антропологічні виміри спорту. Цієї думки дотримується і автор даної статті [2].

У той же час осмислення світоглядної категорії тілесності, а також дослідження парадигм її визначення у свідомості людини різних історичних епох і типів культур найбільш повно і об'ємно здійснено Н.Візітеєм. Ще однією цікавою проблемою, яка досліджується у соціально-філософській літературі, є проблема спорту у світі культури, виявлення його зв'язків і співвідношень з фізичною культурою, розв'язанню якої присвячені роботи В.Столярова. На мою думку, як вітчизняна, так і зарубіжна соціально-філософська література багато уваги приділяє дослідженню тенденцій зміни сутнісних сторін спорту як соціальної практики у контексті розвитку тенденцій трансформації взаємовідносин «природа-соціум-культура-людина». З загальнопсихологічної точки зору до цієї проблеми мають відношення роботи Л.Божовича, Є.Головахи. Аналізу місця і ролі фізичної культури та спорту в організації дозвілєвої чи рекреаційної діяльності, реалізації творчих сутнісних сил індивіда присвячені роботи Л.Когана, В.Цукермана з метою визначити перспективи розвитку сучасного спорту. При цьому описуються основні моделі сучасного спорту (В.Столяров), його суперечності (М.Боген, М.Сараф), тенденції розвитку та проблеми його гуманізації (В.Столяров, П. де Кубертен). На нашу думку, велику роль у визначенні теоретико-методологічних засад філософії спорту як ареалу гуманізації та людиновимірності спортивної діяльності відіграли роботи Н.Візітея та В.Столярова. Проте, на нашу думку, ще мало робіт, у яких би розкривалася рефлексія фізичної культури і спорту у сучасному світі та виявлення і визначення людиновимірності спортивної діяльності і спортивного буття та людиновимірність ще не концептуалізована у якості самостійного напрямку дослідження, що дозволяє визначити стан і тенденції розвитку спорту як простору розгортання сутнісних сил людини. Особливо залишається не розробленою людиновимірною роль спорту в умовах його детермінації як виду соціальної практики у зв'язку з тенденціями комерціалізації та професіоналізації, що потребує рефлексії співрозмірності спорту як інституціоналізованої соціальної практики сучасного суспільства і сутнісних сил людини, що

складають ядро його взаємодії з суспільством і природою на шляху власного розвитку людини як суб'єкта спортивної діяльності, в основі якої спорт як основа людинотворчості [3].

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Проблемна ситуація

У контексті соціально-філософської рефлексії спорту як ареалу людиновимірності спортивної діяльності спорт розглядається як сфера суспільного життя, у рамках якої формуються і виявляються найкращі людські якості, відбувається становлення людини як духовно-тілесної цілісності, проте це явище є вкрай амбівалентним і суперечливим. Разом з тим спорт має і негативні стимули для розвитку особистості, так як у спорті людина виміряє свої фізичні і металні можливості, в контексті яких існує загроза виходу за межі можливостей людини та за межі допустимої напруги своїх сил. Теоретико-методологічні засади спорту як ареалу гуманізації та людиновимірності спортивної діяльності включають широке коло питань, що дозволяють розкрити особливості сучасної фази спорту, суперечності протистояння світоглядних установлень, цінностей, регулятивів, практик, що характеризують спортивне життя сьогодні. Тому осмислення особливостей і тенденцій розвитку спорту як специфічної соціальної практики вимагає звернення до широкого соціокультурного контексту. У той же час слід враховувати, що сучасний стан суспільства, культури, різних елементів в соціокультурного цілого, у тому числі і спорту, у значній мірі пов'язаний зі становленням людино-машинного середовища проживання, що у значній мірі породжує технократизм. Динамічно зростаюча криза спорту та поява все більшої кількості проблем у спортивній діяльності виходять з того, що сьогодні спостерігається тенденція порушення меж людської вимірності, яка і є спонукальним фактором дослідження феномена спорту, визначення перспектив його розвитку, а головне – виявлення тих засобів, застосування яких дозволить гуманізувати сферу спорту. Сам з цієї точки зору і стає актуальною проблема, яка вимагає всебічного дослідження - приближення сучасного спорту до меж людиновимірності, зростання загрози їх подолання [4].

Мета наукового дослідження – концептуалізація теоретико-методологічних засад спорту як ареалу людиновимірності спортивної діяльності та можливості її гуманізації як соціальної практики.

Дана мета реалізується в наступних задачах:

- з'ясувати проблематику теоретико-методологічних засад спорту як ареалу гуманізації та людиновимірності спортивної діяльності;
- розкрити сутність спорту як специфічного засобу виміру людських можливостей і здібностей, а, отже, його людиновимірну сутність;
- довести, що саме спорт виступає у якості засобу перетворення природи людини як суспільного індивіду та вимагає створення для реалізації її сутнісних сил людиновимірних форм людської життєдіяльності;
- виявити основні теоретичні індикатори можливої моделі спорту та його людиновимірної сутності;
- виявити соціокультурний потенціал спорту як соціальної практики, в основі якої гуманістична сутність спортивної діяльності та спортивного буття;

- визначити культурні смисли спорту у якості потенціалу його людиновимірного розвитку та можливості його гуманізації як соціальної практики в якості фактору його людиновимірності.

Обговорення проблеми

Розпочнемо з того, що необхідно визначити сутність спорту як специфічного засобу виміру людських можливостей і здібностей, його людиновимірну сутність та довести, що спорт виступає у якості засобу перетворення природи людини як суспільного індивіду та вимагає створення для реалізації її сутнісних сил людиновимірних форм людської життєдіяльності. Отже, нами поставлена задача обґрунтувати спорт як ареал людино вимірності спортивної діяльності та можливості її гуманізації як соціальної практики. Людиновимірність у нашому уявленні постає як істотна сутнісна характеристика спорту як соціальної практики. Соціальна практика спорту у сучасному суспільстві, в умовах якого інституціоналізація спорту все більше детермінована тенденціями орієнтації її на професіоналізацію і комерціалізацію спорту виводять спорт за межі фізичної культури, орієнтованої на більш повне виявлення сутнісних сил людини. Перевага не стільки змагальної, стільки стратегії розрахованої на досягнення, приводить до того, що кінцевий результат спорту і спортивної діяльності і процес його набуття, втрачають зв'язок з розвитком сутнісних сил людини. Це відбувається у результаті того, що порушується гармонія між гуманістичною сутністю спорту і тими способами і засобами, які покладені в основу досягнення спортивних результатів і приводять до втрати людиновимірності спорту як соціальної практики [5].

Це вимагає перегляду принципів організації як спорту як єдиного цілого, так і його взаємодії з фізичною культурою на користь збереження цілісності як соціокультурної передвизначеності, що сприяє більш повному розкриттю сутнісних сил людини. В основі даного судження концепції біосоціальної природи людини, змагальності як однієї із форм людських відносин, гри як форми культури, універсальності людської природи, культури як людинотворчості. Вирішальне значення для проведеного дослідження відіграли роботи М.Петрова і М.Мамардашвілі, в яких вперше була поставлена проблема людиновимірності та визначені основні шляхи її досягнення. Ідеї М.Петрова про універсалістський і спеціалізований характер розвитку європейської і східної культур відіграли роль стимулу до виявлення і визначення їх смислопокладаючих засад. Дискурсосягнення виходить з того, що характер взаємодії природи, суспільства і людини все більше стверджує положення в тому, що сутність людської природи характеризується вічним устремлінням вийти за межі самого себе і свого спортивного буття, наймаючись при цьому обійти закони природи, історії, суспільств і самої людини. Ця характерна особливість людської природи, що виступає закономірністю вибудовування відносин людини з оточуючим світом, висуває проблему дуалізму трансгресивної творчості. Вихід з цього може відбуватися двома шляхами: 1) позитивне формування взаємовідносин зі світом спорту, що розширяє сферу самореалізації людини; 2) негативний шлях, що приводить до руйнації вже створеного. Саме в цих формах взаємовідносин закладено основу

проблематизації людиновимірності світу, створеного людиною у всіх видах соціальних практик. Головна загроза, яка може виникнути перед людиною, яка переходить межі людиновимірності, - це загроза її переходу у нелюдиновимірний світ, у якому стикаються взаємовідносини людини, культури, природи людини, спорту [6].

У подальшому ми намагаємося розкрити соціокультурний потенціал спорту як соціальної практики, в основі якої гуманістична сутність спортивної діяльності та спортивного буття та визначити культурні смисли спорту у якості потенціалу його людиновимірного розвитку та можливості його гуманізації як соціальної практики в якості фактору його людиновимірності. Характеристикою соціальних реалій у самому широкому смислі слова, що виступає на правах умови здійснення будь-якої діяльності, є людиновимірність як необхідність визначення тієї міри, у якій людина володіє своєю природною і штучною (культурною) власністю, настільки вона оволоділа не тільки своїми силами, але й факторами свого розвитку, що склалися в культурі. При цьому людиновимірність має дві площини виміру: 1) світ розглядається як реальність, що обмежена можливостями людини; 2) обмеженості самої людини, що не є безмежністю її можливостей («людська ємність» М.Петров). Як свідчить аналіз, істотною стороною людиновимірності у сфері спорту слугує визначення міри співвіднесеності максимально виражених, природно даних і культурно модифікованих тілесних властивостей людини, можливостей її оперативного інтелекту, а також психічних характеристик і моральних якостей (наприклад, почуття відповідальності), особливо коли мова йде про командні види спорту і співвіднесеність їх за принципом гармонії, що не порушують цілісність людини [7].

Теоретико-методологічна рефлексія спорту як ареалу людиновимірності спортивної діяльності та можливості її гуманізації як соціальної практики виходить з того, що спорт як соціальне і культурне явище продовжує виступати частиною більш широкої сфери – сфери фізичної культури, яка покликана перетворити природну частку людину в його культурно-оформлену тілесність, тобто трансформувати морфологічні характеристики тіла у відповідності з наявним культурним ідеалом. Через посередництво спорту фізична культура виконує функцію визначення людиновимірності. Для фізичної культури ця функція є однією з складових її основної функції розвитку і удосконалення людської тілесності. Тому завдяки спорту очевидними вступають ті фізичні і ментальні можливості людини, якими вона володіє. Спорт, який сформувався в глибинах античної культури і спирається на принципи універсалізму і активістської діяльності, які лежать в основі всієї багатоманітності конкретних смислів спортивної діяльності, визначають ціннісні орієнтації особистості. Згідно своєї основної інтенції спорт є простором розгортання сутнісних сил людини, що зберігає свою природно детерміновану цілісність і має устремління до розширення людських можливостей [8].

На нашу думку, відношення «Я-Інший» у сфері спорту є багатоплановим і включає у якості іншого не тільки суперника, але й партнера, суддю, глядача, проте центральним Іншим все ж таки виступає суперник. У відношенні до

суперника спортсмен знаходиться у стані змагальності, яка всередині себе здатна розпадатися навпіл на «позитивний полюс» - змагальність (взаємопоглинання себе та Іншого) та «негативний полюс» - конкурентність (самоствердження себе за рахунок Іншого). Обидва ці полюси знаходяться у динамічному співвідношенні, в контексті якого висування одного з них на перший план створює негативний (конкурентний) чи позитивний (партнерський) модули спортивної комунікації. Як свідчить аналіз, сучасний спорт упритул підійшов до меж «співрозмірності», він дає максимальні навантаження для тіла і духу, що дозволяє його віднести до одного з ареалів антропологічної межі (термін С.Хоружого). За рамками цієї антропологічної межі – вхід в інший простір по відношенню до нормального людського життя: у смерть, травму, кризу самосвідомості. Порушення співрозмірності вносить у спорт момент антигуманності та руйнації.

Романтична концепція олімпійського спорту як максима розвитку особистості вводить у спорт сферу холистичного (цілісного) розвитку людини, орієнтованої на комунікацію, що ґрунтується на законах чесності і справедливості. Ідеали олімпійського спорту є людиновимірними і гуманістичними. Проте сучасний спорт і сьогодні порушує принцип холізму, сутність якого розкриває фізичні і психологічні здібності людини вибірково і однобічно, з орієнтацією на соціальну кон'юнктуру і професійну систему норм. Наявність конкурентного моменту у спорті дозволяє йому органічно вписатися у сучасне ринкове суспільство, приносячи у жертву правду і справедливість заради комерціалізації і спортивних прагматичних інтересів. Сучасному спорту властива орієнтація на технократичні ідеали, машинерію, що передбачає можливість змінювати і перебудовувати людську тілесність штучним шляхом, створювати «квазілюдину» на основі використання сучасних технологій. У цьому випадку знову порушується людиновимірність, що складає гуманістичну спрямованість спортивної діяльності [9].

Сучасний спорт зберігає різницю соціокультурних засад, які мають різний потенціал у абрисах людиновимірності. З однієї сторони, спорт, що втілює у собі змагальність у сфері фізичних і психічних можливостей людини, є типовим феноменом західної культури, що носить активістський, атональний характер. Культ успіху поряд з культом тіла виступає найважливішою цінністю, що мотивує спортсмена, який завжди прагне досягти максимального результату, що означає перемогу. З іншої сторони, спорт як складна практика духовно-тілесного удосконалення, що базується на особливій моделі світогляду, пов'язує в одне єдине ціле людину і одухотворену природу. Теоретико-методологічна рефлексія спорту як ареалу людиновимірності спортивної діяльності та можливості її гуманізації як соціальної практики направлена на те, щоб визначити перспективи установок-диспозицій гуманізації спорту, що пов'язані у наші дні з необхідністю формування олімпійської ідеї холізму як ідеалу цілісного людського розвитку на основі цінностей чесності і справедливості. Ці цінності повинні бути прийняті і ними повинні керуватися у спортивному житті не тільки спортсмени, але й судді і вболівальники. Гуманізація спорту передбачає також герменевтику соціальних практик не тільки «великого», але й масового спорту, здатного втягнути у чесну

і доброзичливу змагальність мільйони людей. Саме концепція людиновимірності дозволяє виявити міру співвіднесеності розвитку спорту і потреб у розвитку сутнісних сил людини як цілісної особистості, необхідність сформувавши умови для реалізації людиновимірної сутності спорту і визначення його місця в онтологічному і смисловому просторі культури, для чого необхідно сформувавши основні складові спортивного мислення і соціальної практики спорту. Сучасний спорт у процесі еволюції формує сукупність привабливих властивостей, що викликають інтерес у мільйонів людей, інтегрують своєю непередбачуваністю, хвилюють гостротою боротьби. Саме соціокультурний контекст спорту розкриває ціннісні смисли і характеристики спортивної особистості і діяльності, що демонструють істинне існування індивіда у світі спорту, сприяючи реалізації спортивних вартостей, що виявляють спортивні потенції. Саме категорія цілісності особистості є головною при визначенні людиновимірності спорту, що поєднує колізії природного і соціального, буття і свідомості, індивідуального і суспільного, об'єктивного і суб'єктивного, що формує інтегральну єдність (синтез), необхідну для світу спорту. Цей синтез дозволяє сформувавши у людині таку біосоціальну якість, завдяки якій людина формується як творець спортивного світу. Людина як «міра всіх речей» формує свої сутнісні сили, що виступають основними критеріями міри людиновимірності того простору, у якому самоздійснюється його спортивна сутність. Іншим основним моментом концептуального характеру виступають когнітиви того, що сутність людської природи характеризується вічним устремлінням вийти за межі самого себе і свого світу, намагаючись при цьому вийти за межі законів природи та історії, що і створює проблему у визначенні людиновимірності своєї діяльності [10].

З врахуванням того, що цілісність культури і людини в особливій єдності гармонії і дисгармонії, всебічності і обмеженості в роботі, то ми вважаємо, що в її основі дихотомія «фізичне-духовне», яку достатньо часто інтерпретують у зв'язку з дослідженнями простору спорту і формування особистості спортсмена. При цьому ми спираємося на діалектику, з однієї сторони, духовної культури як синтезу вищих моральних цінностей, пріоритету морального над матеріальним, розуміння людиною своєї людської сутності; а, з іншої, - фізичної культури, що проявляється в мотиваційно-ціннісній орієнтації особистості на фізичне удосконалення у якості фундаменту перетворюючої діяльності.

Концептуальне положення дослідження спорту поєднано з розумінням спорту як сфери граничних можливостей людини, її діяльності, в межах якої здійснюється вихід за межі «традиційного» існування людини як рядового члена суспільства. У спорті реалізуються граничні потенції людини, її діяльності, у рамках якої і формується людиновимірність. Спорт, виступаючи як синтез змагання і конкуренції виступає невід'ємною частиною культури і найважливішим механізмом соціального відтворення людини, в контексті якого спорт виступає як субстанція розгортання сутнісних сил людини. Завдяки спорту очевидними є фізичні і ментальні можливості людини, якими володіє людина. Тому нами доведено, що місце спорту в онтологічному просторі культури визначається, перш за все, його здатністю виявляти межі граничної реалізації можливостей, якими володіє людська тілесність, що напряму залежить від

соціоприродних умов [11].

Висновки

Саме у спорті закладені можливості реалізації абрисів людиновимірної функції культури. До визначення культурного потенціалу спорту репродукований потребо-мотиваційний аспект проблеми, постільки потреба вийти за межі своїх можливостей і сам рух до них є істотними моментами процесу людино творчості у констеляції з феноменами творчості, культури, гуманізму. Тому нами доведено, що саме в спорті закладені можливості реалізації людинотворчої функції культури, що імпліцитно включають можливості самореалізації людини. Граничні засади спортивної діяльності слід шукати в базових шарах культури, в яких формується відношення людини до самої себе, соціуму, природи людини, екасистенції. В глибині культурних першооснов культури ми знаходимо невідрефлексовані і не артикульовані потяги до заняття спортом, що формуються в процесі еволюції інституту спорту, формуються пріоритети удосконалення особистості за рахунок спортивної діяльності, формуються глибинні смисли, що спонукають людину до спортивної діяльності та формуються універсалії ціннісних засад спорту як ареалу людиновимірності спортивної діяльності та можливості її гуманізації як соціальної практики [12].

Список використаних джерел

1. Столяров В. И. *Философия спорта и телесности человека: Монография. В 2-х кн. – Кн. 1. Введение в мир философии спорта и телесности человека. – М. : Издательство «Университетская книга», 2011. – 766 с.*
2. Воронкова В. Г. *Концепции взаимосвязи человека, сознания, разума в контексте виртуально-информационного пространства / В. Г. Воронкова // PHILOSOPHY & COSMOLOGY.- Київ, 2014. – С.170-182.*
3. *Obodyhski Kazimierz, Cynarski Wojciech J. Oriental Philosophy of Sport as Interpretation of Martial Arts of the Far East // Kosiewicz Jerzy, Jaczynowski Lech /eds./. Physical activity in integrating Europe. – Warszawa, 2004. – P. 46 - 55.*
4. *Pawlucki Andrzej. Asianization of physical culture in Poland. A case of imperial expansion or cultural diffusion? // Sports Involvement in Changing Europe / Kosiewicz Jerzy, Obodyński Kazimierz /eds./. – Rzeszow, 2004. – P. 123 - 135.*
5. *Rymarczyk Piotr. From the performance principle to the fitness principle – the human body in the contemporary Western culture // Sport, Culture and Society. In Honour of Prof. Zbigniew Krawczyk / Ed. by J. Kosiewicz. – Warsaw, 2005. – P. 323 - 327.*
6. *Sichberg, H. Force against Force: Configuration of Martial Arts in European and Indonesian Cultures / International Review Sport Sociology, 1983, № 2/.*
7. *Stolyarov, V. I., Gendin, A. M., Sergeev, M. I. Et al. the place of health, physical culture and sport activity in the life and value orientation of Societ school students // International Review for Sociology of Sport, v. 20, N 1, 1985, p. 63 - 73.*
8. *Tokarski Stanislaw. Body and cultures. Temporal and spatial aspects of Asian martial arts // Sport, Culture and Society. In Honour of Prof. Zbigniew Krawczyk / Ed. by J. Kosiewicz. – Warsaw, 2005. – P. 328.*
9. *Спортивная энциклопедия систем жизнеобеспечения / А.Д. Жуков.- М.: Юнеско, 2011.*
10. *Ибрагимов М. М. Философия спорта как новый антропологический проект: монография / М.М. Ибрагимов. – К.: НУФВСУ, изд-во «Олимп. лит.», 2014. – 296 с.*
11. *Білогур В. Є. Філософія спорту: теоретико-методологічний контекст. Монографія / В. Є. Білогур. - Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2014.- 264 с.*

12. Шааф Ф. Спортивный маркетинг. - М.: Информационно-издательский дом "ФилинЪ", 1998. - 464 с.

REFERENCES

1. Stolyarov V. *The Philosophy of sport and human corporality: Monograph. In 2 vol. – KN. 1. Introduction to the world of philosophy of sport and physicality of the person. – М.: Publishing house "University book", 2011. – 766 p.*
2. Voronkova V. *The Concept of human relationships, consciousness, mind in the context of a virtual-information space / Voronkova V. // PHILOSOPHY& COSMOLOGY.- Kyiv, 2014. – P. 170-182.*
3. Obodyhski Kazimierz, Cynarski Wojciech J. *Oriental Philosophy of Sport as Interpretation of Martial Arts of the Far East // Kosiewicz Jerzy, Jaczynowski Lech /eds./. Physical activity in integrating Europe. – Warszawa, 2004. – P. 46 - 55.*
4. Pawlucki Andrzej. *Asianization of physical culture in Poland. A case of imperial expansion or cultural diffusion? // Sports Involvement in Changing Europe / Kosiewicz Jerzy, Obodyński Kazimierz /eds./. – Rzeszow, 2004. – P. 123 - 135.*
5. Rymarczyk Piotr. *From the performance principle to the fitness principle – the human body in the contemporary Western culture // Sport, Culture and Society. In Honour of Prof. Zbigniew Krawczyk / Ed. by J. Kosiewicz. – Warsaw, 2005. – P. 323 - 327.*
6. Sichberg H. *Force against Force: Configuration of Martial Arts in European and Indonesian Cultures. / International Review Sport Sociology, 1983, № 2/.*
7. Stolyarov V. I., Gendin, A. M., Sergeev, M. I. *Et al. the place of health, physical culture and sport activity in the life and value orientation of Societ school students // International Review for Sociology of Sport, v. 20, N 1, 1985, p. 63 - 73.*
8. Tokarski Stanislaw. *Body and cultures. Temporal and spatial aspects of Asian martial arts // Sport, Culture and Society. In Honour of Prof. Zbigniew Krawczyk / Ed. by J. Kosiewicz. – Warsaw, 2005. – P. 328.*
9. *Sports encyclopedia of life support systems / Alexander Zhukov.- Moscow: UNESCO, 2011.*
10. Ibragimov M. *Philosophy of sport as a new anthropological project: monograph / M. M. Ibragimov. – K.: nufusu, publishing house Olimp. lit.", 2014. – 296 p.*
11. Bilohur V. *Century Is. Philosophy of sport: theoretical and methodological context. 12. Monograph / V. Bilohur.- Dnepropetrovsk: Accent PP, 2014.- 264 p.*
12. Schaaf F. *Sports marketing. - М.: Information and publishing house "Filin", 1998. - 464 p.*

БИЛОГУР В. Е. - доктор философских наук, профессор, заведующая кафедрой теории и методики физического воспитания и спортивных дисциплин Мелитопольского государственного педагогического университета имени Богдана Хмельницкого, (Мелитополь, Украина) E-mail: bilovlada@mail.ru

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКАЯ РЕФЛЕКСИЯ СПОРТА КАК АРЕАЛА ЧЕЛОВЕКОМЕРНОСТИ СПОРТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕЕ ГУМАНИЗАЦИИ КАК СОЦИАЛЬНОЙ ПРАКТИКИ

В статье представлена социально-философская рефлексия спорта, в контексте которой определена проблематика теоретико-методологических оснований спорта как ареала человекомерности спортивной деятельности, которая имеет в своей основе соревновательность в качестве институционализированной социальной практики; определена

сущность спорта как специфического способа измерения человеческих возможностей и способностей, его человекомерная сущность; доказано, что спорт выступает в качестве способа превращения природы человека как общественного индивида и требует создание для реализации ее сущностных сил человекомерных форм человеческой жизнедеятельности; раскрыт социокультурный потенциал спорта как социальной практики, в основе которой гуманистическая сущность спортивной деятельности и спортивного бытия; определены культурные смыслы спорта в качестве потенциала его человекомерного развития и возможности его гуманизации как социальной практики в качестве фактора его человекомерности.

Ключевые слова: спорт, человекомерная сущность, спортивная деятельность, гуманизация спорта как социальной практики, социокультурный потенциал спорта, оптимизация человекомерности спорта.

BILOGUR, VLADA - Doctor of Philosophy, Doctor of Philosophy, professor, Head of the Department of theory and methodology of physical education and sport of disciplines, Melitopol State Pedagogical University named after Bogdan Khmelnytsky
(Melitopol, Ukraine) E-mail: bilovlada@mail.ru

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL REFLECTION ON THE SPORT AS RANGE OF THE HUMAN DIMENSION SPORTS ACTIVITIES AND THE POSSIBILITY OF ITS HUMANIZATION AS A SOCIAL PRACTICE

The article presents a social-philosophical reflection of sport in the context which clarified the issues, theoretical and methodological foundations of sport areal the human dimension sports activities that is based on competitiveness as institutionalized social practice; it defines the essence of sports as a specific means of measuring human abilities, his Ludinovo essence; it is proved that sport acts as a vehicle for the transformation of nature human as a social individual and requires the establishment to implement of its intrinsic forces luminometric forms of human activity; disclosed is a social-cultural potential of sport as a social practice, based on the humanistic essence of sports activities and sports life; reveals the cultural meanings of sport as a potential ludvinovo development and possibilities of humanization as a social practice as a factor in his the human dimension.

Keywords: sports, the essence of sports activities, humanization of sport as a social practice, socio-cultural potential of sport, optimization of the human dimension of sports.

*Стаття надійшла до редколегії 10.07.2016 р.
Рекомендовано до друку 15.07.2016 р.*